

שלא לבשל מאכלים שנדבקים

חמץ שנשאר אחר ד' שעות

9. שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תמד סעיף ג
אין מבשלין לשבת זה דייסא וכיוצא בזה, ואין עושין בו פת הצנומה בקערה. הגה: ואם עבר ובשל והמאכל דבוק בקדירה וא"א לקנחו, יש להדיחו מעט להעביר החמץ (מהרי"ו).

1. רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ג הלכה ג
ואם נשאר מן החמץ ביום השבת אחר ארבע שעות מבטלו וכופה עליו כלי עד מוצאי יום טוב הראשון ומבערו.

10. משנה ברורה סימן תמד ס"ק יא
(יא) דייסא וכיו"ב - דבר שדרכו לידבק בכלי כי יצטרך להדיחם אחר האכילה משום איסור חמץ ואסור כיון שאין צריך להם שוב באותו היום כבסימן שכ"ג ס"ו:

2. שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תמד סעיף ה
אם נשאר חמץ אחר שאכלו, מבטלו וכופה עליו כלי עד מוצאי יום טוב, ומבערו.

11. משנה ברורה סימן תמד ס"ק יד
כתבו הפוסקים שטוב שיבשלו בכלים חדשים המוכנים לפסח. וכהיום נהגו בכמה מקומות במדינתנו שאחר התפלה אוכלים מאכלים קרים של חמץ ואחר חצי היום אוכלים תבשילים חמים שעמדו בתנור ושתבשלו בכלים של פסח ויוצאים בזה סעודה ג':

3. משנה ברורה סימן תמד ס"ק כא
(כא) מבטלו וכופה וכו' - ומיירי דלית כותי או כלב ליתנו לו דאל"ה אף שכבר עברו ארבע שעות ועומד בשעה חמישית יטלטלו ויתן להם וכן מותר לטלטלו ולהשליכו לביה"כ אם יש לו ביה"כ בחצירו

12. פסקי תשובות אורח חיים סימן תמד אות יא
אמנם למעשה א"צ לכל זה כי מנהג רוב אחב"י שבשבת זו אין מבשלים חמץ כלל, אלא כל תבשילי שבת מבשלים בכלי פסח במוצרים הכשרים לפסח ומערים התבשילים לכלי אכילה חד פעמיים כדי שיוכלו לאוכלם יחד עם חמץ

4. פסקי תשובות אורח חיים סימן תמד אות יח
והחזו"א חולק וסובר דבהטלה לביה"כ"ס לאחר זמן איסורו אינו כמבוער מן העולם משום שעדיין ראוי לבהמה ע"י נקיון וראוי להסקה, והיינו בבתי כסאות שלהם שהיה נשאר החמץ בחצירו, אבל בביה"כ"ס שלנו שנשטף ויוצא לביוב מרכזי, כו"ע יודו שזה ביעור גמור וכמשליכו לים.
ואכן, כן נהוג היום בכל תפוצות ישראל שהחמץ הנשאר לאחר סעודת שבת מחתכין לחתיכות ומשליכים אותו לביה"כ"ס.

השלכת החמץ במקום הפקר

13. בית יוסף אורח חיים סימן תמה
ג כתבו הגהות מיימוניות בפרק ג' (אות כ) רבי יהודה בן קלונימוס היה אוסר להשליך חמץ במקום הפקר ומביא ראיה מהירושלמי (שם) דאמר לא יאכיל חמץ ואפילו לכלבים אחרים מיהו קודם זמן איסורו יכול להשליכו כל מקום שהעורבים מצויים שם הואיל ועדין לא נאסר בהנאה ואם ימצא חמץ אחר זמן איסורו אין להניח שמה כדי שיקחוהו העורבים דעיקר ביעור חמץ היא שריפה עכ"ל

ואלו שאוכלים מאכלי שבת בצלחות חד פעמיות יחד עם פת, ונשאר בצלחות פירורים, ולהשליך הצלחות לפח אשפה אי אפשר, כי הפח אשפה הוא רכושו או רכוש משותף לכל דיירי הבנין ועדיין יש עליו חובת ביעור (עיין להלן סי' תמ"ה אות ז'). ויש שתי עצות איך לבער חמץ זה. א. יניחם בתוך שקית אשפה וישפוך לתוכו חומר הפוגם כאקונומיקה או מי אמה וינער היטב ואח"כ ישליכם לאשפה. ב. אם גר במקום שיש עירוב יוציאם מביתו וישליכם במקום הפקר כמגרש ריק או במדרון הר וכדו'.

הפירורים שנשארו על המפה

14. שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תמה סעיף ג
קודם זמן איסורו יכול להשליכו במקום שהעורבים מצויים שם; ואם מצאו אחר זמן איסורו, שלא אכלוהו העורבים, אף על פי שהמקום הפקר לא יניחנו שם אלא יבערנו. (ואם לא מצא חמץ כשדבק ישרוף הכלי שלקח לבדיקה, כדי שלא ישכח חובת ביעור) (מהרי"ל).

5. שו"ת הרא"ש כלל כד סימן א
ששאלת ערב פסח שחל להיות בשבת אם יכול לומר לאינו יהודי להוליך המפה לביתו. שר"י ז"ל כתב בפ"ק [דשבת יט] דדוקא מזונות נותנים לפני הכותי בחצר אבל לא שאר חפצים משום דודאי יוציאם. לא ידענא למה צריך להוציא המפה והקערות מהבית אלא ינער המפה והקערות יקנחם באצבעו וטומנם מן העין עם שאר כלי החמץ.

15. משנה ברורה סימן תמה ס"ק יז
(יז) במקום שהעורבים מצויים - ותלינן שיאכלוהו ועיין לעיל בסימן תל"ג ס"ו שהעתקנו דדעת כמה אחרונים דדין זה אינו אלא ברחוב שהוא מקום הפקר ולא בחצרו:

6. שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תמד סעיף ד
אחר שאכל בשבת זה סעודת שחרית, ינער המפה שאכלו בה ויקנח הקערות באצבעו ויטמנם מן העין עם שאר כלי החמץ

16. חק יעקב סימן תמה ס"ק יא
[יא] שהמקום הפקר. כתב הט"ז [שם] והמ"א [ס"ק ז] דלא הפקר ממש קאמר כגון שמונח ברשות הרבים, דאז לכולי עלמא אין צריך לבער כיון שאינו מונח ברשותו, וקודם זמן איסורו אפילו לכתחלה סגי בהפקירו (ועיין בש"ס דבבא קמא דף כ' ע"ב). אלא דהכא מיירי בחצר שלו, וקראו הפקר כלומר שהחמץ מופקר לעורבים וכיוצא בו.

7. משנה ברורה סימן תמד ס"ק טו
(טו) ינער המפה - ואותן פירורין דקים וקינוח הקערות אין צריך להוציאן מרשותו דנדרסין ברגלים ומתבערים מאליהן ומ"מ טוב שיכבד הבית אח"כ ע"י עכו"ם ואם אין לו עכו"ם יכבד בעצמו ע"י שינוי בבגד [אחרונים]:

17. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ג סימן נז
למעשה הא איתא בסימן תמ"ה סעיף ג' שבהשליך במקום עורבים קודם זמן איסורו ולא אכלוהו העורבים אף על פי שהמקום הפקר לא יניחנו שם אלא יבערנו, ופירשו הט"ז והמג"א דהוא ברשותו במקום שמופקר לכל ליטלנו מ"מ כיון שמונח ברשותו צריך לבערנו כדינו בשריפה משום דעיקר

8. פסקי תשובות אורח חיים סימן תמד אות טז
היינו בזמניהם שהיה איסור של "אשוויי גומות", אבל בזמננו שכל הבתים מרוצפים אין איסור ומותר לטאטא הבית, ואכן כך יש לעשות אחר גמר אכילת החמץ, ויזרוק הפירורים לתוך ביה"כ"ס,

הבכורות לשמוע ולהשתתף בסעודת סיום מסכת. ומי שלא הצליח להשתתף בסיום מסכת, פטור מעיקר הדין מתענית באותה שנה. ובני אשכנז שלא השתתפו בסעודת סיום מסכת מתענים בשנה זו ביום חמישי.

ביעור חמץ הוא בשריפה, אף שברור שחצרו לא קנה עבורו כיון שהשליך והפקירו דהא איירי בבטל כדן ואינו רוצה לקנותו, ואף אם היה רוצה לא היה קונה דהוא חצר שאינה משתמרת דהא כתב שהמקום הפקר, אך שמ"מ כיון שהוא ברשותו צריך לעשות ביעור המובחר דהוא שריפה. ולכן גם בעובדא זו אחר שהגיע זמן האיסור צריך לבערו בשריפה כיון שהוא ברשותו.

18. שו"ת אור לציון חלק ג פרק ז - דיני בדיקת חמץ אות יג

יג. שאלה. האם צריך לבדוק ולבער את החמץ מפחי אשפה. תשובה. אם החמץ שבפח נפסל בודאי מאכילת כלב, אין בהם חיוב בדיקה וביעור, אבל אם אינו יודע אם נפסל מאכילת כלב, וכפי המצוי, אף אם נפסל מאכילת אדם יש לבער את החמץ מכל פחי האשפה הנמצאים ברשותו, ואין די במה שיפקיר את החמץ שבתוכם.

19. דרשו

מאידך דעת הגרי"ש אלישיב שהזרוק חמץ לפח אשפה שברשותו אינו חייב לבערו בהגיע זמן האיסור, ואין זה דומה לזרוק חמץ במקום שהעורבים מצויים, מפני ששם נשאר החמץ ראוי לשימוש כבתחילה, ולכן חובה לבערו, מה שאין כן בזרוק את החמץ לפח האשפה, שאין החמץ ראוי לשום דבר. ומטעם זה דעתו שאפשר לזרוק את החמץ לפח קודם זמן איסורו....

20. הליכות שלמה פסח פרק ח סעיף יז

פירורי החמץ הנשארים ישליכם למיכל האשפה, ואף למיכל שבחצר בית משותף או בבית הכסא. (כי מיכלי האשפה שבחצרות המשותפים אינם נחשבים רכוש הדיירים ולכן אין חשש בהשלכתם לשם. ואף בעיר של ישראל אין לחוש מלהניח במיכלי האשפה הציבוריים מפני הבעלות של העיריה, דהואיל והם מוסרים לציבור והרשות נתונה לכל אדם להשתמש בהם, אין בזה חשש.

תענית בכורות

21. תרומת הדשן סימן קכו

שאלה: ערב פסח שחל להיות בשבת מתענין הבכורות או לא, ואם מתענין באיזה יום מתענין? תשובה: יראה דמתענין ביום חמישי שלפני השבת, וכן ראיתי בימי חורפי בספר רוקח. וכן שמעתי דחד מרבוותא רצה להוכיח דלא מתענין כלל, מהא דמייתי מרדכי

22. בית יוסף אורח חיים סימן תע

וכ"כ האגור (סי' תשעא) בשם מהר"י מולין (הל' ע"פ עמ' נ סוס"י ד, שו"ת סי' ק"י וקנח אות א) וכתב אכן אבי מורי לא הנהיג כן אלא שלא להתענות כל עיקר הואיל ונדחה ידחה מאחר שאינו אלא מנהג

23. שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תע סעיף ב

אם חל ערב פסח בשבת, יש אומרים שמתענים הבכורות ביום ה', ויש אומרים שאינם מתענים כלל. הגה: אבל יש לנהוג כסברא הראשונה. ונהגין כשהאב בכור, האם מתענה תחת בנה הבכור כשעדיין קטן; ואם אין האב בכור, הוא מתענה בעד בנו עד שיגדל.

24. שו"ת אור לציון חלק ג פרק יב - דיני תענית בכורות

אות ג

ג. שאלה. אם חל ערב פסח בשבת, כיצד ינהגו הבכורים לענין תענית בכורות.

תשובה. מעיקר הדין אין צריכים הבכורים מבני ספרד להתענות כלל באותה שנה. אולם למעשה ראוי להנהיג לערוך סיום מסכת ביום חמישי שלפני פסח, ושיבואו